

<p>Відокремлений структурний підрозділ «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет»</p>	<p>СИЛАБУС навчальної дисципліни</p> <p>Україна і світ: політичний і соціальний аспект</p>
	<p>Галузь знань: 27 «Транспорт»</p> <p>Спеціальність: 275 «Транспортні технології на автомобільному транспорті»</p> <p>Освітньо-професійної програма: «Транспортні технології на автомобільному транспорті»</p> <p>Ступінь (рівень) освіти: перший (бакалаврський)</p> <p>Дні занять та консультацій: згідно з розкладом</p> <p>Рік навчання: 3-й</p> <p>Семестр: 5-й</p> <p>Кількість кредитів: 3</p>
	<p>Викладач: Валентина МАРЧЕНКО, кандидат історичних наук</p> <p>Електронна пошта: valentynamarchenko@college.udhtu.edu.ua</p> <p>Персональний сайт викладача http://surl.li/bhpgz</p>

Силабус складено на основі робочої програми навчальної дисципліни, обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії педагогічних та соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол від “_____” _____ (назва) 2022 року № _____

Голова циклової комісії _____ (Мирослава СОСНОВА)
(підпис) (ПІБ)
“_____” _____ 2022 року

Голова робочої групи (гарант) освітньо-професійної програми

_____

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни полягає у формуванні у здобувач вищої освіти цілісної системи знань про соціально-політичну дійсність, норми соціально-політичної поведінки, соціально-політичні цінності, що має сприяти вихованню освічених людей, здатних раціонально і критично давати оцінку соціально-політичним феноменам, робити свідомий соціально-політичний вибір; формуванні знань, які допомагають здобувачам вищої освіти самовизначитися в особистих світоглядних позиціях та духовних інтересах, сприяють формуванню їх політичної свідомості та політичної культури, громадянської позиції.

Завдання вивчення дисципліни: ознайомити здобувачів вищої освіти із основними періодами розвитку української культури та їх особливостями; розкрити проблеми культурогенезу українського народу; проаналізувати історичну специфіку української національної культурної традиції, що постає невід'ємною умовою гуманізації сучасного українського соціокультурного простору та формування ціннісних орієнтирів; навчити здобувачів вищої освіти вільно оперувати сучасними концептами історичної культурології та широким фактологічним матеріалом.

Предметом навчальної дисципліни «Історія української культури» є засвоєння цінностей і досягнень багатокультурної спадщини України й світу; розуміння основних етапів, процесів, подій історії української культури і культур національних спільнот Україні та української діаспори з давніх часів до сьогодення в контексті світового розвитку цивілізації.

Пререквізити: «Історія української державності та культури», «Політологія», «Соціологія».

Посреквізити: «Філософія».

Методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, лекція), наочні, семінари (практична робота).

Форми та методи оцінювання: залік, письмовий контроль, усне опитування, тестовий контроль.

Компетентності та програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми

Е	Програмні компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і

	суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Спеціальні компетентності (СК)	СК-9. Здатність оцінювати експлуатаційні, техніко-економічні, технологічні, правові, соціальні, та екологічні складові організації перевезень. СК-16. Здатність врахувати людський фактор в транспортних технологіях.
Програмні результати навчання (ПР)	РН-1. Брати відповідальність на себе, проявляти громадянську свідомість, соціальну активність та участь у житті громадянського суспільства, аналітично мислити, критично розуміти світ.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- домінанти правової держави та громадянського суспільства, можливості впровадження цих засад у реальному житті;
- властивості політичних систем провідних країн світу та України;
- основні напрями реалізації соціальної і гуманітарної політики в Україні, а також проблеми та шляхи їх вирішення;
- зміст місце й роль лідерства та еліт у соціально-політичній ієрархії, політичної культури як суспільного явища, соціальних відхилень та конфліктів, сутності світової політики в епоху глобалізації;
- орієнтири та досягнення України на зовнішньополітичному напрямку.

вміти:

- оцінювати та узагальнювати інформацію щодо ефективності діяльності соціальних і політичних інститутів суспільства
- прогнозувати вплив різних соціально-політичних чинників на розбудову України як демократичної, правової, соціальної держави, формування громадянського суспільства.
- демонструвати розуміння впливу фундаментальних цінностей демократії на майбутнє України, її євроінтеграційні перспективи аналізувати специфіку соціальних, соціально-політичних та соціально-психологічних явищ і процесів у суспільстві, групі, колективі тощо

2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Лекції (ЛК): 22 годин

Практичні заняття (ПР): 12 годин

Самостійна робота (СР): 56 годин

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Тема	Зміст теми	Завдання/ Форми контролю
Змістовий модуль I. Людина і держава: соціально-політичні відносини			
1	1. Людина в соціально-політичному вираженні. Людина і держава	Співвідношення понять, "людина", "індивід", "індивідуальність», «особистість». Особистість як суб'єкт соціальних відносин. Місце і роль особи у сфері політичних процесів. Активна громадянська позиція Концепції взаємовідносин «людина—держава». Відповідальність громадянина і держави. Політика як суспільне явище. Політичні відносини. Політичні системи. Функції та структура політичної системи. Типи політичних систем за формами правління, за способами та методами здійснення влади. Політична система України	Індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
2	2. Політична соціалізація та форми участі людини в політиці	Поняття соціалізації. Соціально-психологічні та правові механізми політичної соціалізації. Основні концепції політичної соціалізації. Особливості політичної соціалізації та форми участі людини в політиці. Проблеми взаємодії людини та держави в контексті забезпечення світоглядної безпеки України. Політична культура. Типи політичного лідерства. Формальне і неформальне лідерство в сучасні Україні	Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
3	3. Нація як соціо-культурний феномен	Визначення нації (біологічний, теологічний, психологічний, культурний, територіальний, історичний, політичний, індіфікаційний підходи). Найголовніші риси нації. Нація	Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання

		етнічна та нація політична. Етапи націотворення (етапи еволюції народу; два шляхи формування націй; три етапи формування т. зв. «малих націй»). Денаціоналізація. Нація і націоналізм. Проблема національної ідеї. Формування політичної нації в Україні. Багатонаціональні держави. Етнонаціональні відносини	
4	4. Громадянське суспільство. Політична участь громадян в управлінні суспільством	Еволюція уявлень про громадянське суспільство. Суть, атрибути і функції громадянського суспільства. Світовий досвід розвитку й консолідації громадянського суспільства. Участь громадян в управлінні суспільством. Типи виборчих систем. Абсентеїзм. Відповідальність за порушення виборчого законодавства. Політична діяльність. Виборча система в Україні. Партії та громадські організації	Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
5	5. Демократія у політичному житті суспільства та її цінності	Поняття, форми та принципи демократії. Основні форми демократії. Ідеали та цінності демократії. Демократія як політичний режим та народовладдя. Вибори як інструмент демократії. Види виборів. Світові політико-ідеологічні доктрини.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
6	6. Права і свободи людини в Україні та країн ЄС	Людська гідність і права людини. Еволюція прав людини, їх класифікація. Конвенція Ради Європи про захист прав людини. Міжнародні стандарти захисту прав людини. Європейські стандарти захисту прав людини. Конституція України про права і обов'язки громадянина.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
7	7. Стереотипи та упередження. Дискримінація - одна з гострих світових проблем	Гендерні стереотипи. Поняття «дискримінації». Типи дискримінації. Ксенофобія. Внутрішні особистісні причини ксенофобії. Значення	Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення,

		<p>толерантності у сучасному світі. Основні критерії толерантності. Толерантність і демократія. Толерантність в Україні. Ксенофобія як інструмент дискримінації у сучасному суспільстві. Расизм. Прояви расизму. Багатоманіття виявів релігійного життя України та світу</p>	<p>ситуаційні, проблемні завдання</p>
Змістовий модуль 2. Україна, Європа, світ			
8	8. Глобальні проблеми людства	<p>Сутність глобалізації, її ефекти, етапи, її позитивні та негативні наслідки, економічна та культурна глобалізація. Глобальні проблеми: сутність, причини виникнення, можливості та способи розв'язання. Науково-технічні причини глобальної екологічної кризи. Глобалізація та Україна. Глобалізація і проблеми формування соціальної політики в Україні</p>	<p>Індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання</p>
9	9. Розуміння сутності Євроінтеграції та її логіка. Місце України в інтеграційних процесах в Європі та у світі	<p>Європейська інтеграція. Передумови, мета та етапи європейської інтеграції. Поняття та функції соціальних цінностей. Базові європейські цінності. Євростандарты і проблема вибору України. Економічна привабливість ЄС для України. Угода про асоціацію Україна-ЄС. Європейська рада Європейського Союзу. Організаційна структура Євросоюзу. Українська діаспора у світі</p>	<p>Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання</p>
10	10. Механізми європейської взаємодії. Участь України в міжнародних організаціях	<p>Європейська Конституція. Структура Європейської Конституції. Право Європейського Союзу. Основні принципи права ЄС. Захист прав людини в Європейському Союзі. Бюджет Європейського Союзу. Принципи бюджетної політики ЄС. Україна - ООН. Україна — СОТ. Україна — МВФ.</p>	<p>Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання</p>

11	11. НАТО. Україна – НАТО : стан та перспективи взаємовідносин	Структура управління НАТО і механізм прийняття рішень. Саміти НАТО. Збройні сили НАТО. Сутність та значення інститутів партнерства та діалогу між НАТО і країнами, що не є членами НАТО. Партнерство НАТО-Україна. Правові чинники вступу України до НАТО. Система критеріїв вступу країн до НАТО. Соціально-політичні переваги та недоліки вступу України до НАТО	Презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, ситуаційні, проблемні завдання
			Залік

4.РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові:

1. Баранівський В. Ф. Політологія: підручник. Київ: Національна академія управління, 2016 р. 236 с
2. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія: підручник. Харків: ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2017 р. 180 с.
3. Гошовська В. А. Людина як суб'єкт і об'єкт соціальних відносин : навч.-метод. матеріали. Київ : НАДУ, 2013. 80 с.
4. Конституція України: чинне законодавство на 01 листопада 2018 р.: офіц. текст. Київ: Алерта, 2018. 80 с.
5. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі : електронний навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2018. URL: <https://multimedia.posibnyky.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/index.html>
6. Право Європейського Союзу: підручн. / за ред. О. К. Вишнякова. Одеса : Фенікс, 2013. 883 с.

Допоміжні:

1. Бебик В.М. Політологія для політика і громадянина: монографія. Київ: МАУП, 2003.
2. Безродний Є. Ф., Уткін О. І. Історія політичних вчень: навчальний посібник. Київ: «Професіонал», 2006. 432 с.
3. Гелд Д. Демократія та глобальний устрій; пер. О. Юдін, О. Межевікіна ; відп. ред. О. Юдін. Київ : Port-Royal, 2005. 358 с.
4. Грицяк І. А. Право та інституції Європейського Союзу: навчальний посібник . Київ : К.І.С., 2004. 260 с.
5. Дэйвис К. Право Европейского Союза. Київ : Знання, 2005. 406 с.
6. Довгань В. М. Європейський Парламент. Правовий статус і компетенція в системі органів Європейського Союзу: монографія. Київ: КНТ, 2007. 204 с.

7. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу: навч. посіб. Київ : “Знання”, 2002. 381 с.
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: <https://minjust.gov.ua/m/konventsiya-pro-zahist-prav-lyudini-i-osnovoroljnih-svobod-ta-evropeyskiy-sud-z-prav-lyudini>
9. Копійка В. В. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. Навч. посіб. Київ : Ін Юре, 2001. 448 с.
10. Людина і культура в умовах глобалізації: зб. наук. ст. / В. С. Лук’янець та ін. Київ: Парапан, 2003. 397 с.
11. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії / за заг. ред. А. І. Кучеренка. Київ: НІСД, 2007. 396 с.
12. Скрипнюк О. В. Демократія: Україна і світовий вимір (концепції, моделі та суспільна практика). Київ : Логос, 2006. 368 с.
13. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти / За ред. Ф. М. Рудича. Київ: МАУП, 2002.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання. URL: www.nbu.gov.ua (дата звернення: 30.08.2022)
2. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.org/>(дата звернення: 30.08.2022)
3. Наукова бібліотека ім.В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка . URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>(дата звернення: 30.08.2022)
4. Книжкова палата України імені Івана Федорова // <http://www.ukrbook.net/> (дата звернення: 30.08.2022)
5. Офіційне Інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>(дата звернення: 30.08.2022)
6. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України <http://zakon.rada.gov.ua/>(дата звернення: 30.08.2022)
7. Офіційний сайт Ради Європи <http://www.coe.int/>(дата звернення: 30.08.2022)
8. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини <http://www.echr.coe.int/echr>(дата звернення: 30.08.2022)
9. Офіційний сайт Венеціанської комісії Ради Європи <http://www.venice.coe.int/>(дата звернення: 30.08.2022)
10. Офіційний сайт Європейського Союзу <http://europa.eu/>(дата звернення: 30.08.2022)
11. Офіційний сайт ОБСЄ <http://www.osce.org/>(дата звернення: 30.08.2022)
12. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України <http://www.nplu.kiev.ua/>(дата звернення: 31.08.2022)

5. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Політика навчальної дисципліни представлена в додатку до силабусу.

Витяг з додатку:

1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Політика щодо академічної доброчесності регламентується Положенням про академічну доброчесність учасників освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі Дніпровському фаховому коледжу інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>).

У разі порушення здобувачем освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

2. Політика щодо перескладання. Перескладання іспиту чи заліку відбувається із дозволу директора коледжу за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>).

3. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами освіти контрольних заходів урегульовані Положенням про організацію освітнього процесу (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennya-20-pro-org.-osvit-pr.pdf>)

4. Відвідування занять. Відповідно до Положення про індивідуальний графік навчання студентів Відокремленого структурного підрозділу «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» допускається можливість вільного відвідування здобувачами освіти лекційних занять та самостійного опрацювання навчального матеріалу, передбаченого програмою відповідної навчальної дисципліни. Відвідування інших видів навчальних занять (крім консультацій) є обов'язковим для здобувачів освіти (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>).

6. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Максимальна кількість балів протягом семестру становить 100.

Семестровий контроль за дисципліну проводиться у формі семестрового заліку:

1	Кількість балів «Змістовий модуль 1. Людина і держава: соціально-політичні відносини» (ЗМ1)	37
2	Кількість балів «Змістовий модуль 2. Україна, Європа, світ» (ЗМ2)	63
	Підсумкова оцінка (ЗМ1+ЗМ2)	100

Змістовий модуль I. Людина і держава: соціально-політичні відносини:

1	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	22
2	Виконання завдань на семінарських заняттях (5бх3с)	15
	Всього за ЗМ1	37

Розділи програми, які не викладаються на лекціях, опрацьовуються самостійно та захищаються здобувачами вищої освіти в усній формі. Відповіді оцінюються у 22 бали:

22-21 - здобувач вищої освіти добре опрацював весь матеріал з глибоким його усвідомленням, вміє впевнено розкрити питання для самостійного опрацювання, володіє категорійним апаратом, робить обґрунтовані висновки, ознайомлений із рекомендованою літературою;

20-15 - здобувач вищої освіти добре опрацював весь матеріал, в цілому показує знання матеріалу, проте робить незначні помилки чи неточності;

14-9 – здобувач вищої освіти не володіє інформацією в повному обсязі, частково володіє категорійним апаратом, невпевнено обґрунтовує свою позицію;

8-4 – здобувач вищої освіти знає не весь матеріал, знання поверхневі, відсутня чіткість викладення міркувань;

3-0 – здобувач вищої освіти не знає значної частини матеріалу, допускає суттєві помилки, на додаткові питання не відповідає по суті, робить велику кількість помилок у відповіді.

Виконання завдань на семінарських заняттях

За роботу на семінарському занятті здобувач вищої освіти може отримати 5 балів.

5 – здобувач вищої освіти показує глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни та планом семінарських занять; вміє обґрунтувати свою точку зору при обговоренні дискусійних питань з навчальної дисципліни, усувати прогалини чи неточності у відповідях інших студентів; здатний до самостійного поповнення знань.

4-3 - здобувач вищої освіти показує повне чи достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою дисципліни з можливими незначними неточностями. Помилки та суттєві неточності при відповіді на занятті може самостійного усунути або за допомогою викладача

2-0- здобувач вищої освіти показує знання лише певних питань, передбачених планом семінарських занять. Відповідь містить суттєві неточності чи прогалини.

Змістовий модуль 2. Україна, Європа, світ

1	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	22
2	Виконання завдань на семінарських заняттях (5бх2с)	10
3	Підготовка, виконання реферату	16
4	Комплексна контрольна робота	15
	Всього за ЗМ2	63

Розділи програми, які не викладаються на лекціях, опрацьовуються самостійно та захищаються здобувачами вищої освіти в усній формі. Відповіді оцінюються у 22 бали:

22-21 - здобувач вищої освіти добре опрацював весь матеріал з глибоким його усвідомленням, вміє впевнено розкрити питання для самостійного опрацювання, володіє категорійним апаратом, робить обґрунтовані висновки, ознайомлений із рекомендованою літературою;

20-15 - здобувач вищої освіти добре опрацював весь матеріал, в цілому показує знання матеріалу, проте робить незначні помилки чи неточності;

14-9 - здобувач вищої освіти не володіє інформацією в повному обсязі, частково володіє категорійним апаратом, невпевнено обґрунтовує свою позицію;

8-4 - здобувач вищої освіти знає не весь матеріал, знання поверхневі, відсутня чіткість викладення міркувань;

3-0 – здобувач вищої освіти не знає значної частини матеріалу, допускає суттєві помилки, на додаткові питання не відповідає по суті, робить велику кількість помилок у відповіді.

Виконання завдань на семінарських заняттях

За роботу на семінарському занятті здобувач вищої освіти може отримати 5 балів.

5 – здобувач вищої освіти показує глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни та планом семінарських занять; вміє обґрунтувати свою точку зору при обговоренні дискусійних питань з навчальної дисципліни, усувати прогалини чи неточності у відповідях інших студентів; здатний до самостійного поповнення знань.

4-3- здобувач вищої освіти показує повне чи достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою дисципліни з можливими незначними неточностями. Помилки та суттєві неточності при відповіді на занятті може самостійного усунути або за допомогою викладача

2-0- здобувач вищої освіти показує знання лише певних питань, передбачених планом семінарських занять. Відповідь містить суттєві неточності чи прогалини.

Підготовка та захист реферату оцінюється у 16 балів:

16 - реферат без зауважень, виконані всі вимоги до написання роботи;

15-9 – чітко сформульована мета реферату, розділи плану логічно пов'язані між собою, тема розкрита у повному обсязі. Здобувач вищої освіти показує самостійність у формулюванні висновків, узагальнень. Правильно оформлені посилання та список використаних джерел.

8-5 – реферат містить помилки у оформленні; тема роботи розкрита в неповній мірі.

4-1 – у оформленні реферату допущені грубі помилки; здобувач вищої освіти частково володіє темою.

Комплексна контрольна робота складається із 3 видів завдань. Сума балів за правильні відповіді складає результат роботи.

15-14- здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим навчальним матеріалом, вільно висловлює власні думки, творчо та переконливо аргументує особисту позицію, здатний дати правильні відповіді на тестові питання та обґрунтовані відповіді на питання комплексної контрольної роботи.

13-10 – здобувач вищої освіти здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі приклади на підтвердження власних тверджень, вміє порівнювати, узагальнювати, здатний дати переважно правильні відповіді на тестові питання, допускає прогалини в аргументуванні відповідей на питання комплексної контрольної роботи.

9-7 – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на початковому рівні, виявляє знання і розуміння основних положень та категорій, здатний дати часткові відповіді на питання, допускає помилки в аргументуванні відповідей.

6-3 – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний відтворити окрему його частину, даючи відповіді на питання.

2-1– здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу з дисципліни або на рівні елементарного розпізнавання, не виявляє здатність викласти думку, не здатний дати правильні відповіді на питання комплексної контрольної роботи.

Підсумковий контроль з дисципліни визначається як сума балів змістового модуля 1 та 2.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала оцінювання: ECTS			Шкала оцінювання: національна
	Оцінка ECTS	Пояснення	для заліку	Оцінка за національною чотири-бальною шкалою
90–100	A	ВІДМІННО – здобувач освіти володіє глибокими і дієвими знаннями навчального матеріалу, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, виявляє неординарні творчі здібності в	зараховано	відмінно

		навчальній діяльності; вільно володіє науковими термінами, вміє знаходити джерела інформації, аналізувати їх та застосовувати у практичній діяльності або у науково-дослідній роботі; здатний за допомогою викладача підготувати виступ для студентської наукової конференції, визначити програму своєї пізнавальної діяльності.		
82-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – здобувач освіти володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних умовах, може робити аргументовані висновки, практично оцінювати окремі нові факти, явища, процеси. Вирішує творчі завдання, здатен сприймати іншу позицію, як альтернативу, знає суміжні дисципліни, в навчанні користується додатковими джерелами інформації. Відповідь його повна, логічна і обгрунтована.		добре
74-81	C	ДОБРЕ – здобувач освіти володіє достатньо повними знаннями, вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних умовах; розуміє основоположні теорії і факти, логічно висвітлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє аналізувати, робити висновки з технічних та економічних розрахунків, складати прості таблиці, схеми. Вміє працювати самостійно, підготувати реферат і захищати його положення. Відповідь його повна, логічна, але з деякими неточностями.		
64-73	D	ЗАДОВІЛЬНО – здобувач освіти розуміє суть дисципліни, виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, ситуації, робити певні висновки, самостійно відтворити більшу частину матеріалу. Відповідь може бути правильна, але недостатньо осмислена.		
60-63	E	ЗАДОВІЛЬНО (ДОСТАТНЬО) – здобувач освіти має початковий рівень знань, володіє необхідними вміннями та навичками для вирішення стандартних завдань; виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; здатний з помилками дати визначення понять та категорій, що вивчаються; може самостійно оволодівати частиною навчального матеріалу, але висновки робить нелогічні, непослідовні.		задовільно
35-59	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – з можливістю складання іспиту: здобувач освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; слабо орієнтується в поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; робить спробу розповісти суть заданого, але відповідає лише за допомогою викладача на рівні "так" чи "ні"; однак може самостійно знайти в підручнику відповідь.	не зараховано з можливістю повторного складання	незадовільно
0-34	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – з обов'язковим повторним курсом: здобувач освіти не володіє необхідними знаннями, вміннями, навичками та науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури.	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	